

Matic Majcen

Budale kot mi

Climax

leto 2017

režija Gaspar Noé

država Francija

dolžina 95'

Najprej bežna anekdota, ki je nepovratno zaznamovala moje gledanje filma **Climax** (2018, Gaspar Noé). Kakšnih pet minut pred koncem na premierni projekciji v dvorani Croisette v Cannesu je do stopnic pod odrom dvorane z mikrofonom v roki pristopil Gaspar Noé, ker je moral počakati na zaključno špico, da so lahko izvedli kratek pogovor z njim po koncu filma. Ko so se odvijali še zadnji prizori, sem opazoval njegovo obrazno mimiko in telesne gibe, saj mi do tistega trenutka ni bilo povsem jasno, kako naj si razlagam avtorsko intenco tega filma. Opazovanje ekstremnih stranpoti človeške narave, ki izbruhnejo na plan ob jemanju psihedeličnih drog, deluje skoraj že kot katoliška obsodba, ki naj bi opozarjala nedolžne duše na grehe sodobnega sveta, v tej perspektivi le streljaj oddaljene od totalne Sodome in Gomore. Film je bil do tedaj že sam po sebi precej zabaven, a v tistem trenutku sem se dobesedno okužil z Noéjevim načinom spremljanja lastnega dela. 54-letnik namreč še zdaleč ni imel treme, ker je moral nastopiti pred več-stoglavim občinstvom, prav tako ni bil naveličan, ker je bila pred njim še ena mučna promocijska aktivnost, temveč se je tudi sam začel smehljati dogajanju na platnu. Ne naglas, in sploh ne narcisoidno v smislu, da bi občudoval svoj film – ob gledanju se je preprosto zabaval, pri tem pa s sramežljivimi pogledi nenehno preverjal, ali se gledalci v dvorani prav tako zabavamo ob spremljanju njegovih izgubljenih likov. Približno tako kot majhen fantek, ki je ušpičil neko lumparijo v odsotnosti staršev, zdaj pa preverja, če smo se pripravljani skupaj z njim v vragolije spustiti tudi mi.

Med filmoma *Climax* in **V praznino** (Enter the Void, 2009; druga velika oda opojnim substancam) je temeljna razlika. Če gre pri slednjem za introspekcijo, za vživljanje gledalca v položaj uživalca drog in posledično za film kot *trip*, za totalno fenomenološko izkušnjo, potem *Climax* daje pogled od zunaj – pogled vsevednega, božjega očesa, ki se ne poistoveti z liki na platnu, temveč jih opazuje, morda celo obsoja, vsekakor pa se jim smeji. *Climax* daje občutek najbolj sproščenega filma Noéjeve filmografije: pri njem ni

nekega strukturnega pripovedno-estetskega imperativa, kot denimo pri **Nepovratnem** (Irréversible, 2002), niti težnje po poskusu radikalne eksplicitnosti iz **Ljubezni** (Love, 2015). Noé v svojem vizualno-avditivnem klimaksu nepopisno uživa: skozi ves film si vrti najljubše plesne komade, vse od Garyja Numana in Soft Cell pa do Daft Punk in Aphex Twin, ob tem pa si s kamero daje duška na popolnoma svoboden način – če ga ponese v dolgo kader sekvenco, naj pač gre; če je prizor treba pustiti statičen, ga pač pusti. *Climax* je Gaspar Noé v stanju čiste filmske zabave.

Vendar pa *Climax* seveda ni fikcija. Dogodki, prikazani v filmu, temeljijo na resničnem članku iz črne kronike, ki jo je Noé priredil po svoje in jo postavil v leto 1996 – obratno od '69, obratno od *Ljubezni*. A kljub odrekanju sentimenta in afekta njegov odnos ni povsem nihilističen in razkriva povsem zdravorazumsko lekcijo. Pravi nam: pogledajte, imate vso svobodo, da se zadevate z drogami. Ampak če to storite, potem tvegate, da boste izpadli budale kot liki v *Climaxu* – idioti, ki še sami ne vedo, da počnejo ekstremno neumne stvari, včasih simpatične, včasih pa nevarne za življenje vseh vpletenih. In kadar se to zgodi, ima svet vso pravico, da vas opazuje, vas obsoja, križa, preklinja, se zgraža ali pa se, podobno kot ta film, iz vas norčuje. *Climax* je filmski *trip*, preoblečen v čisto komedijo, gledalci pa še nikoli v teku treh desetletij Noéjeve filmografije nismo tako odkrito uživali z njim. **E**